

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

**PARITA A DISPARITA PODÍLŮ PŘI VYPOŘÁDÁNÍ
SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ**

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

Autor: Tereza Sychrová

Rok odevzdání: 2013

6. ročník soutěže SVOČ

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do 6. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK.

V Praze dne 15.4.2013

.....
Tereza Sychrová

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Základní charakteristika společného jmění manželů.....	5
2.1 Vznik a zánik společného jmění manželů.....	5 - 6
2.2 Vypořádání společného jmění manželů.....	6
2.3 Způsoby vypořádání společného jmění manželů.....	6
2.3.1 Vypořádání SJM dohodou manželů.....	7
2.3.2 Vypořádání SJM soudem na návrh manžela.....	7
2.3.3 Vypořádání SJM zákonnou domněnkou.....	7
3. Parita a disparita podílů při vypořádání společného jmění manželů.....	8
3.1 Normativní východiska parity a disparity podílů.....	8 - 9
3.2 Disparita podílů v dohodách o vypořádání majetkového společenství.....	10 - 11
3.3 Disparita podílů při vypořádání majetkového společenství soudem.....	12 - 13
3.4 Podoba disparity podílů v praxi.....	13
3.5 Jednotlivé případy disparity podílů.....	14
3.5.1 Negativní okolnosti projevující se v manželství.....	14 - 17
3.5.2 Princip zásluhovosti.....	17 - 18
3.5.3 Další okolnosti ovlivňující výši podílů při vypořádání.....	18 - 19
4. Úprava principu parity podílů v novém občanském zákoníku.....	20
5. Parita a disparita podílů v praxi.....	21
5.1 Demonstrace závěrů na konkrétním případě.....	22 - 25
6. Závěr.....	26
7. Seznam použité literatury a zdrojů.....	27 - 29

1. Úvod

Majetkové společenství manželů v jakékoli konkrétní podobě je tradičním institutem rodinného práva. I přesto, že od účinnosti občanského zákoníku a tím i zákonného zakotvení manželského majetkového společenství v českém právním řádu uplynulo již téměř půl století, některé jeho aspekty začaly být v praxi aktuální až v posledních několika letech. Institut majetkového společenství manželů se v průběhu let vyvíjí stejně tak, jako se vyvíjí celé rodinné právo. Tento vývoj je jednak důsledkem celkové dynamiky společenských vztahů, zároveň jde ruku v ruce s vývojem právním, ekonomickým a v neposlední řadě také s pokrokem vědy a techniky.

Tzv. disparita podílů při vypořádání společného jmění manželů je typickou ukázkou problematiky, která do popředí začala vystupovat teprve nedávno a celou řadu let patřila k opomíjeným aspektům českého rodinného práva. Teprve v poměrně nedávné minulosti dovolací soud začal připouštět, že za určitých předpokladů je v konkrétním případě možno odchýlit se od základního normativního východiska, že podíly obou manželů jsou při vypořádání jejich majetkového společenství stejné. Nutno podotknout, že to nejsou jen soudy, kdo se zdráhá využít možnosti odchýlit se od zásady parity, ale ani samotní účastníci řízení toto řešení příliš často před soudy nenavrhují.

Ve své práci problematiku tzv. parity a disparity podílů rozeberu jednak s důrazem na její normativní východiska, zároveň ale analyzuji i relevantní judikaturu, když právě soudní praxe posledních let umožňuje ucelené tematické zpracování dané problematiky.

V počátku své práce považuji za nevyhnutelné stručně popsat základní charakteristiku společného jmění manželů a zmínit souvislost mezi jeho zánikem, vypořádáním a zásadou parity a disparity, která je základním tématem mé práce. V této úvodní části práce nepůjdu příliš do hloubky, a to především proto, že kompletní práce by byla neúměrně obsáhlá a především není mým cílem zabývat se zkoumáním této základní charakteristiky, nýbrž zkoumáním zásady parity a disparity podílů. Na závěr bych chtěla své poznatky demonstrovat na konkrétním případě, se kterým jsem se setkala v průběhu své dosavadní právní praxe, a tím si ověřit správnost svých tezí, ke kterým dospěji.

2. Základní charakteristika společného jmění manželů

Společné jmění manželů je jednou z forem manželského majetkového společenství, která nahradila předchozí tzv. bezpodílové spoluvlastnictví manželů, a to novelou občanského zákoníku č. 91/1998 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.8.1998.

Podstatou společného jmění manželů je, že každý z manželů je nadále vlastníkem celé věci, přičemž jeho vlastnické právo je omezeno stejným vlastnickým právem druhého manžela.¹ Za trvání společného jmění manželů neexistují podíly manželů na společné věci, neexistují žádné ideální podíly a nelze tudíž aplikovat ustanovení občanského zákoníku o podílovém spoluvlastnictví.² Majetkové vztahy mezi manžely, jakož i mezi manžely a třetími osobami, i když se nevyčerpávají jen společným jměním manželů, jsou modifikovány zvláštní právní úpravou, jejímž cílem je podřídit tyto vztahy společným zájmům manželů, resp. zájmům jejich rodiny.³

Společné jmění manželů tvoří **dvě základní složky**:

- majetek nabytý některým z manželů nebo nabytý společně oběma manžely za dobu trvání manželství, s výjimkami, tzv. aktiva⁴
- závazky, které jednomu z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za dobu trvání manželství, s výjimkami⁵, tzv. pasiva

2.1 Vznik a zánik společného jmění manželů

Společné jmění manželů je úzce vázáno na existenci manželství, vzniká ex lege zásadně se vznikem manželství a vzniká i v manželství neplatném.

---

¹ FRANCOVÁ, M., DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 256 s.

² Rozsudek NS ČR 22 Cdo 211/2002 ze dne 28.11.2002

³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I. 5. vydání*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 459 s.

⁴ § 143 odst. 1 písm. a obč. zák.

⁵ § 143 odst. 1 písm. b obč. zák.

Se zánikem manželství logicky odpadá důvod pro zvláštní úpravu společných manželských majetkových vztahů.⁶ Sám občanský zákoník toto stanovuje v § 149 odst. 1.

Manželství zaniká, pokud nastanou následující skutečnosti:

- Smrt jednoho z manželů
- Prohlášení manžela za mrtvého
- Rozvod manželství

Zánik společného jmění manželů spolu se zánikem manželství je standardní situací, právo nicméně zná i případy, kdy společné jmění zaniká, aniž by zaniklo samo manželství - prohlášení konkurzu na majetek jednoho z manželů, soudní výrok o propadnutí majetku některého z manželů podle trestního zákona.

2.2 Vypořádání společného jmění manželů

Pokud zanikne společné jmění manželů, musí dojít také k jeho vypořádání. Konkrétní způsoby vypořádání manželského majetkového společenství jsou závislé na druhu jeho zániku. Obdobně se vypořádání provádí v případě, že došlo k zúžení společného jmění smlouvou uzavřenou mezi manžely formou notářského zápisu podle §143a odst. 1 a 2 nebo došlo k zúžení SJM soudním rozhodnutím.⁷

V případě, že manželství zanikne smrtí jednoho z manželů, nebo je manžel prohlášen za mrtvého, provede se vypořádání SJM v dědickém řízení. Úprava vypořádání se řídí § 460 a násl. obč. zák.

2.3 Způsoby vypořádání SJM

K vypořádání SJM může dojít pouze několika způsoby, které jsou zakotveny v občanském zákoníku. Je třeba podotknout, že jednotlivé způsoby se mnohdy prolínají a kombinují. Takovým příkladem kombinace je například situace, kdy se manželé dohodnou na vypořádání jen části

---

⁶ DVOŘÁK, J. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 275 s.

⁷ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I*. 5. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 459 s

SJM, o dalším jeho vypořádání rozhodne na návrh některého z nich soud, co do zbytku nevypořádaného jmění se uplatní zákonná domněnka podle § 150 odst. 4 obč. zák.⁸

2.3.1 Vypořádání dohodou manželů

Občanský zákoník upravuje vypořádání SJM dohodou manželů v ustanovení § 150 odst. 1. Tento způsob vypořádání plně respektuje jeden ze základních principů občanského práva – autonomie vůle a smluvní volnost, když manželé se o svých majetkových záležitostech mohou dohodnout. Dohoda o vypořádání SJM musí být vždy písemná, a pokud se v dohodě vypořádá vlastnické právo k nemovitosti, dohoda nabývá účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.⁹

2.3.2 Vypořádání soudním rozhodnutím na návrh manžela

Nedojde - li k vypořádání společného jmění dohodou, rozhodne na návrh některého z manželů soud. Každý z bývalých manželů má právo ve třileté lhůtě počítané od zániku manželství podat návrh na vypořádání společného jmění soudem.¹⁰ Soudní rozhodnutí v těchto případech má konstitutivní význam.

2.3.3 Vypořádání zákonnou domněnkou

Nedošlo - li k vypořádání dohodou ani nebyla podána žaloba, jíž by se jeden z manželů vypořádání domáhal, ani do tří let od zániku SJM, nastupuje fikce vypořádání, samozřejmě zcela nevyvratitelná. Ohledně věcí movitých platí, že jsou ve vlastnictví toho z manželů, kdo je pro potřeby vlastní, své rodiny a domácnosti užívá. O ostatních movitých věcech a věcech nemovitých platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví. Totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, pohledávkách a také o závazcích, jež jsou manželům společné.¹¹

⁸ DVOŘÁK, J. *Majetkové společenství manželů*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 275 s.

⁹ § 150 odst. 2 obč. zák.

¹⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I*. 5. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 459 s.

¹¹ FIALA, J., KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 718 s.

3. Parita a disparita podílů při vypořádání společného jmění manželů

3.1 Normativní východiska parity a disparity podílů

Zanikne - li společné jmění manželů, je třeba provést jeho vypořádání. Základní právní domněnkou pro vypořádání je, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného majetku jsou stejné. To platí o podílech jak na majetku, tak i závazcích. Z dikce zákona lze vyvodit, že tato zákonná domněnka je vyvratitelná, takže není vyloučeno, pokud to kterýkoli z manželů prokáže, že podíly budou moci být hodnoceny jako různé, a to v závislosti na zjištěných skutkových okolnostech.¹²

Disparitu podílů při vypořádání společného jmění manželů můžeme tedy definovat jako postup vypořádání majetkového společenství manželů, kdy dochází k odchýlení se od základního zákonného východiska, a to, že podíly obou manželů jsou stejné. Z výše uvedeného lze tedy logicky dovodit jednoduchý závěr - disparita podílů je opakem parity (rovnosti) podílů.

Je nutno podotknout, že otázka parity a disparity podílů je řešena v občanském zákoníku obdobně jak pro situaci, kdy vypořádání provádějí manželé vzájemnou dohodou, tak pro případy, kdy vypořádání činí soud na návrh jednoho z manželů.

Výchozím pravidlem vypořádání je tedy stejnost či rovnost podílů obou manželů na majetku a závazcích. Jde ovšem opravdu jen o výchozí pravidlo, pravidlo, které zásadně platí, ale je nutno připustit jistou možnost odchýlení se. To bude záležet na mnoha dalších skutečnostech.¹³

Základním ustanovením, které zakotvuje zásadu rovnosti podílů obou manželů je § 149 obč. zák.:

Zanikne-li společné jmění manželů, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné.¹⁴

---

¹² ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník § 1 - 459. Komentář*. 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. 1236 s.

¹³ ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek §1 - 487*. Praha: Linde Praha a.s., 2008. 1391 s.

¹⁴ § 149 odst. 1 věta 1 obč. zák.

Stejně tak se vychází z toho, že závazky obou manželů vzniklé za trvání manželství jsou povinni manželé splnit rovným dílem.¹⁵

Při vypořádání SJM je ale dále nutné vzít v potaz **potřeby nezletilých dětí, péči o rodinu a jak se který z manželů zasloužil o nabytí a udržení SJM.**

Při vypořádání se přihlédne především k potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společného jmění. Při určení míry přičinění je třeba vzít též zřetel k péči o děti a k obstarávání společné domácnosti.¹⁶

Každý z manželů je oprávněn požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek a je povinen nahradit, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho ostatní majetek.¹⁷

Ve výše uvedením případě se jedná o realizaci tzv. vnosů a zápočtů, jejíž praktická aplikace je velice obtížná. Cílem zápočtů je navrátit do společného jmění manželů to, co bylo vynaloženo na výlučný majetek některého z manželů. Způsob výpočtu výše těchto zápočtů však zákon výslovně neobsahuje.¹⁸

Z citovaných ustanovení lze jazykově a logicky vyložit, že zákon připouští, aby při vypořádání majetkového společenství manželů došlo k odklonu od zásady rovnosti podílů a odůvodňuje ho kritériem potřeby nezletilých dětí, péčí o společnou domácnost, ale i ostatními důvody. Pro úvahu soudu o (ne)rovnosti podílů účastníků v řízení o vypořádání společného jmění manželů je podle názorů soudní praxe významné, jak se každý z manželů staral o rodinu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společných věcí, nikoli však čím a v jaké výši přispěl na pořízení společného majetku z jeho odděleného majetku.¹⁹

---

¹⁵ § 149 odst. 1 věta 3 obč. zák.

¹⁶ § 149 odst. 3 obč. zák.

¹⁷ § 149 odst. 2 věta 2 obč. zák.

¹⁸ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 459 s.

¹⁹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník § 1 - 459. Komentář.* 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. 1236 s.

3.2 Disparita podílů v dohodách o vypořádání majetkového společenství

Odborná a komentářová literatura se nikdy výrazněji nevymezovala vůči dohodám o vypořádání BSM, vyjma občasného konstatování, že i na dohody se použije § 150, který disparitu umožňuje. Ani v souvislosti s institutem SJM, zavedeným k 1.1.1998, nedošlo k výraznějším změnám, někdy s poukazem, že od zákonem stanovených kritérií se účastníci mohou odchýlit.²⁰

Ačkoli činnost dovolacího soudu přináší závěr, že nerovnost podílů v dohodách vypořádávajících majetkové společenství manželů nečiní v praxi žádné větší potíže, objevilo se na počátku 21. století několik relevantních judikátů, které se k danému tématu vyjadřuje. Tato judikatura vychází z poměrně stejných závěrů, když většina judikátů shodně konstatuje, že uzavírání dohod vypořádávajících majetkové společenství manželů je postaveno na jednom ze základních principů občanského práva - smluvní volnosti jako projev autonomie vůle smluvních stran, a proto dohody, kdy jeden z účastníků nabyde podstatně menší podíl, příp. nenabyde vůbec ničeho, nejsou neplatné pro rozpor s § 149 (pro vypořádání SJM) nebo s § 150 (vypořádání BSM).

*Podle uvedeného ustanovení (§150) se postupuje při vypořádání BSM soudem i dohodou účastníků; pokud je BSM vypořádáno dohodou, uplatní se při jejím uzavírání dispozitivní volnost účastníků občanskoprávních vztahů. Proto dohoda o vypořádání BSM, kterou jeden z účastníků nabude podstatně menší podíl, případně se mu nedostane ničeho, není neplatná pro rozpor s § 150 obč. zák.*²¹

*Není totiž vyloučeno, aby se rozvedení manželé dohodli na vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví tak, že jeden z nich nabude menší podíl, případně se mu nedostane ničeho.*²²

Stejná situace u Nejvyššího soudu České republiky panuje i dnes, když disparita podílů v dohodách o vypořádání SJM obvykle nečiní mezi manželi větších sporů, a to především právě

---

²⁰ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

²¹ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 726/99 ze dne 31.7.2000

²² Rozsudek NS ČR 22 Cdo 1283/2003 ze dne 9.9.2003

díky již zmíněnému principu smluvní volnosti a autonomie vůle, které si manželé jsou při vypořádání vědomi.

Je potřeba si uvědomit, že nerovnost podílů v dohodách není bezbřehá a její aplikaci musí ospravedlňovat opodstatněné důvody. Ačkoli Nejvyšší soud České republiky již několikrát v rámci dané problematiky potvrdil, že existuje stále se posilující trend smluvní volnosti, který umožňuje stranám poměrně silnou dispozitivnost, na druhou stranu i ona smluvní volnost má své limity. Tyto limity Nejvyšší soud České republiky vymezil takto:

*Podle ustálené právní praxe platilo a nadále platí, že při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví podle § 149 odst. 1 a 2 obč. zák. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 91/1998 Sb. nebylo vyloučeno, aby se rozvedení manželé platně dohodli tak, že jeden z nich nabude menší podíl, případně že se mu nedostane ničeho. V dané věci jde ovšem o případ odlišný od dříve posuzovaných. Podle obsahu sporné dohody nelze říci, že se žalovanému ničeho nedostalo, neboť zatímco žalovaná 2) podle dohody získala všechna společná aktiva, žalovaný 1) převzal všechna společná pasiva. Další odlišností od jiných dovolacím soudem dříve posuzovaných případů pak je, že takovou dohodu účastníci uzavřeli za situace, kdy žalovaná 2) získala značný majetek oproti tomu, že žalovanému nezůstalo vůbec nic, co by mohl použít na úhradu svého vysokého dluhu. Podle názoru dovolacího soudu se takováto dohoda žalovaných již **dobrým mravům přičí a ani s ohledem na zásadu smluvní volnosti ji nelze vzhledem k zadluženosti žalovaného akceptovat.**²³*

Dovolací soud uzavřel, že dohoda o vypořádání BSM, podle které jeden z manželů získal všechna společná aktiva představující značný majetek, zatímco druhý manžel převzal všechna společná pasiva, přičemž mu nezůstalo vůbec nic, co by mohl použít na úhradu svého dluhu, je v případě neexistence důvodu ospravedlňujícího uzavření takové dohody absolutně neplatná, protože se přičí dobrým mravům a nelze ji akceptovat a to ani s ohledem na zásadu smluvní volnosti.²⁴

²³ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 141/2009 ze dne 3.5.2009

²⁴ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

3.3 Disparita podílů při vypořádání majetkového společenství soudem

Stejně tak, jako manželé mají díky principu volnosti smluvních stran možnost vypořádat si své podíly na jejich majetkovém společenství nerovně, může soud, který vypořádá SJM, využít disparity podílů.

Úvaha o disparitě podílů může být v řízení založena jak návrhem účastníka, tak také z úřední činnosti soudu, jestliže v průběhu řízení vyjdou najevo okolnosti, které disparitu podílů opodstatňují.²⁵ Hlediska, z nichž mají soudy při určování velikosti podílů vycházet, podrobněji a vyčerpávajícím způsobem občanský zákoník nevymezuje. Je proto věcí úvahy soudů, aby výši těchto podílů určily s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétní věci.

Soudy tedy ve své rozhodovací praxi mají možnost odklonit se po zvážení všech relevantních okolností od vyvratitelné právní domněnky rovnosti podílů a v situacích, kdy vypořádání společného jmění pomocí paritních podílů se jeví jako nespravedlivé a existují - li opodstatněné důvody, uplatnit disparitu. Bohužel z činnosti soudů prvního stupně, ale i z činnosti soudu odvolacích vyplývá, že se jen velice nerady od pravidla rovných podílů odchylují.

Judikatura chápe disparitu podílů při vypořádání SJM jako postup, který by měl být užíván pouze v krajních případech. *Takové výjimečné přiznání většího podílu při vypořádání společného jmění manželů jednomu z manželů však nelze bez dalšího odůvodnit většími zásluhami na získání majetku, aniž by byl zohledněn také přínos druhého manžela při péči o rodinu a obstarávání společné domácnosti.*²⁶ *Odklon od principu rovnosti podílů (tzv. disparita podílů) je však postupem výjimečným.*²⁷

Jeví se jako společensky spravedlivé, aby uplatnění disparity podílů bylo pouze výjimečným řešením, stejně tak jako to chápe výše citovaná judikatura, nicméně soudy mnohdy odmítají uplatnit disparitu i tam, kde je to skutečně opodstatněné a dokonce i žádoucí. Tento poznatek plyne především z činnosti dovolacího soudu a já sama jsem se v souvislosti s výkonem své

²⁵ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

²⁶ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3174/2007 ze dne 4.8.2008

²⁷ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3637/2010 ze dne 5.3.2012

dosavadní právní praxe již setkala s mnoha případy, kdy vypořádání společného jmění pomocí nerovných podílů by za dané situace bylo jednoznačně opodstatněno a jeho využití by bylo na místě. Tuto svou tezi chci demonstrovat v závěru své práce na konkrétním příkladu.

V případě, že se soud rozhodne aplikovat disparitu podílů, musí takové rozhodnutí náležitě odůvodnit.

3.4 Podoba disparity podílů v praxi

Podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění mohou tedy být stanoveny i jinak než ve stejné výši; rozdílná výše podílů manželů může být vyjádřena nejen procentuálně nebo zlomkem, ale i příkázáním určité věci jen jednomu z manželů, aniž by byl ohledně ní zavázán k finančnímu vyrovnání.²⁸

V praxi se objevuje disparita v **několika podobách**:

1. Jednomu z manželů ji přikázána určitá věc a druhý z manželů nemá nárok na finanční vyrovnání této věci, která patřila do společného jmění manželů
2. Jednomu z manželů je přikázán dluh a druhý z manželů není povinen tento dluh z jedné poloviny splnit.
3. Nejčastější podobou je potom situace, kdy disparita je vyjádřena zlomkem či procentuálně. Např. jednomu z manželů jsou přikázány hodnoty v rozsahu 60% (tří pětin) a druhému manželovi jsou přikázány hodnoty ve výši 40% (dvou pětin) společného majetku.²⁹

---

²⁸ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 2914/99 ze dne 25.10.2001

²⁹ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

3.5 Jednotlivé případy disparity podílů

V souvislosti s aplikací disparity podílů soudní praxe rozeznává tři základní okruhy skutečností, které takovou aplikaci odůvodňují.

1. Negativní okolnosti, které v manželství nastaly.
2. Princip zásluhovosti
3. Další okolnosti ovlivňující výši podílů při vypořádání

3.5.1 Negativní okolnosti projevující se v manželství

Je zjevné, že **absence výkonu zaměstnání** tam, kde by některý z manželů pracovat mohl, ale nechce, zakládá úvahu o disparitě podílů, zvláště pokud se manžel práci vyhýbá.³⁰ Nejméně potíží bude zřejmě působit případ, kdy ke snížení výše podílu má vést skutečnost, že jeden z manželů za trvání manželství vůbec nepracoval, zejména když se vyhýbal poctivé práci. Může ovšem vyvstat problém v případě zneužívání sociálních dávek, kdy manžel nepracuje, ač by mohl a parazituje též na partnerovi. Tady může být náročné dokázat, nakolik šlo opravdu o záměrné zneužívání systému, zejména ve hraničních případech. Samotná skutečnost, že jeden z manželů nemůže pracovat (ať již ze zdravotních důvodů nebo je skutečně nezaměstnatelný) není sama o sobě důvodem pro stanovení nestejně výše vypořádacího podílu.³¹

V situaci, kdy jeden z manželů po dobu trvání manželství nepracuje, je vždy na místě důkladně posoudit konkrétní skutkové okolnosti a velice důkladně zvážit, zda tyto okolnosti mohou odůvodnit užití disparity podílů. Zcela rozdílně jistě posoudíme situaci, kdy například manžel je uznávaným odborníkem ve velice úzkém oboru, přičemž v tomto oboru již po delší dobu není pro něho žádné relevantní pracovní místo, které by odpovídalo jeho vzdělání a kvalifikaci a na druhé straně situaci, kdy manželka v bezdětném manželství je vystudovaná např. v oboru IT, které je v současné době velice žádané, má mnoho pracovních nabídek, ale pracovat nechce a raději je existenčně závislá na dávkách sociální podpory. U prvně zmiňovaného případu je

---

³⁰ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

³¹ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J., *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 300 s.

třeba velice citlivě posoudit, po jaké době můžeme po manželovi spravedlivě požadovat, aby podstoupil rekvalifikaci, případně začal vykonávat práci, pro kterou kvalifikaci nepotřebuje. Úvaha o disparitě by v takových případech měla být uplatněna spíše zdrženlivě a jen tam, kde manžel skutečně bez vážných důvodů pracovat nechce.³²

Další negativní jevy jako jsou například **gamblerství, alkoholismus či požívání návykových látek**, které manželství bezesporu mohou provázet, jsou relevantními důvody ke stanovení nerovných podílů pouze tehdy, pokud jeden z manželů za ně utrácí částky přesahující obvyklé utrácení peněz.

*Obdobně pak lze nahlížet i na možnost odklonu od principu rovnosti podílů z důvodu alkoholismu jednoho manželů, který byl jak vyplývá ze zjištění nalézacích soudů příčinou rozvratu manželství účastníků. Uvedená skutečnost sama o sobě vzhledem k výše uvedenému není důvodem k disparitě podílů, pokud se **nepromítla do hospodaření se společným majetkem či do péče o rodinu.***³³

Ve výše uvedeném rozhodnutí se NS pokusil o jistou sumarizaci negativních jednání ovlivňujících manželství závěrem, podle kterého jednání, která jsou v rozporu s § 18 ZOR³⁴, resp. jednání, která lze podle obecného náhledu považovat za negativně ovlivňující vzájemné soužití manželů, mohou vést k úvaze o odklonu od principu rovnosti podílů, jestliže se významným způsobem promítají do hospodaření se společným majetkem nebo do péče o rodinu.³⁵

Zaviněné zadlužení společného jmění jedním z manželů může být taktéž důvodem pro aplikaci disparity podílů při vypořádání SJM a to především za situace, kdy jeden z manželů velice lehkomyšlně zadlužil společný majetek nebo byl ve velké míře nehospodárny.

---

³² KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

³³ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3637/2010 ze dne 5.3.2012

³⁴ "Muž a žena mají v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí."

³⁵ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

*Případně zavinění jednoho z účastníků na nadměrném zadlužení společného jmění manželů by se mělo odrazit v rozhodnutí soudu vyjádřením tomu odpovídající nerovnosti podílu účastníků na vypořádávaném společném jmění manželů.*³⁶

V praxi se poměrně často objevují případy, kdy **jeden z manželů zaviní zánik věci** (i nedbalostně), která by spadala do režimu společného jmění, a tudíž hodnota SJM se snižuje a takovou věc již nelze do vypořádání zahrnout.

*Jestliže však věc ke dni vypořádání neexistuje a jeden z účastníků zavinil, byť i z nedbalosti, její zánik, nelze ji již do vypořádání zahrnout, je však třeba přihlédnout k této skutečnosti při stanovení výše podílu, neboť jde o pochybení při hospodaření se společným majetkem, snižující zásluhy na jeho udržení (§ 149 odst. 3 obč. zák.).*³⁷

Dovolací soud zcela aktuálně vyřešil také otázku **domácího násilí** jednoho z manželů páchané na druhém a jeho souvislost s případnou disparitou podílů při vypořádání SJM.

*Domácí násilí je protiprávní a neomluvitelné. Je protikladem péče o rodinu, kterou zákon výslovně uvádí jako jednu z okolností, jež jsou pro vypořádání BSM významné. Má-li být při vypořádání společného majetku zohledněna péče o rodinu, musí totéž platit i pro její nedostatek (negaci) a také pro její protiklad, neboť jde o různé strany téhož. Není rozhodující, zda násilí mělo přímý dopad na společný majetek. Lze uzavřít, že při vypořádání BSM je třeba při úvaze o stanovení výše podílů zohlednit i skutečnost, že se účastník dopouštěl vůči členům rodiny násilného jednání (domácího násilí); přitom je třeba vzít do úvahy i jeho intenzitu, dobu trvání a všechny další okolnosti případu, které mohou mít vliv na posouzení věci v souladu s principem dobrých mravů.*³⁸

Judikatura dovolacího soudu se dosud nezabývala otázkou disparity podílů při vypořádání společného jmění manželů, která by měla být opodstatněna **výkonem trestu odnětí svobody**. Odborná literatura se shoduje, že výkon trestu odnětí svobody může být podkladem pro nerovné

³⁶ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 14/2006 ze dne 3.10.2006

³⁷ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3110/2010 ze dne 22.8.2011

³⁸ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 1137/2012 Sb. ze dne 27.6.2012

podíly při vypořádání společného jmění. Určitě by soudní praxe odlišně nahlížela např. na případy výkonu trestu odnětí svobody z důvodu důsledků dopravní nehody způsobené mikrospánkem řidiče - manžela, který se vracel ze služební cesty k rodině, a na případy odsouzení např. za úmyslné majetkové trestné činy.³⁹

Okolnost, že jeden z manželů způsobil rozvrat manželství svou **nevěrou** nelze samu o sobě považovat za relevantní odůvodnění aplikace nerovných podílů. Jistě taková okolnost ale může v souvislosti s ostatními vyvolat úvahy soudu o disparitě podílů.

3.5.2 Princip zásluhovosti

Principem zásluhovosti nazýváme situaci, kdy jeden z manželů vynaložil mimořádné úsilí a má mimořádné zásluhy na získání společného majetku. Judikatura řešila princip zásluhovosti v souvislosti s disparitou podílů do dnešního dne pouze jednou, a to v případě světoznámého sportovce, který vyvíjel mimořádné úsilí, aby ve sportovní činnosti dosáhl vysokého postavením tomu odpovídajících příjmů a zajistil tak nadstandardní úroveň celé jeho rodiny.

*Rozhodnutí odvolacího soudu, který stanovil rozdílné podíly účastníků na společném majetku, nelze nic vytknout. V daném případě to byl nesporně především žalovaný, který jako jeden z nejlepších světových tenistů ve své době dosahoval značných příjmů, umožňujících nadstandardní životní úroveň rodiny a nabytí majetku, jež je předmětem vypořádání. I při zohlednění péče žalobkyně o děti a společnou domácnost jsou dány předpoklady pro zvýhodnění žalovaného, který nepochybně musel vyvíjet značné úsilí k tomu, aby ve své sportovní činnosti dosáhl zmíněného postavení a tomu odpovídajících příjmů.*⁴⁰

V literatuře⁴¹ se objevuje ještě jedna modelová situace, která by mohla opodstatnit nerovnost podílů. Světoznámý hudebník žil dlouhodobě ve funkčním a spořádaném manželství. Poté, co ovdověl, znovu se oženil a později o jeho druhé manželce vyšly najevo negativní skutečnosti.

³⁹ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

⁴⁰ *Rozsudek NS ČR 22 Cdo 2433/1999 ze dne 17.1.2001*

⁴¹ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J., *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3.vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 300 s.

I v době jeho druhého manželství měl vysoké příjmy, ty ale měly základ v jeho minulé činnosti - tehdy vznikla jeho popularita a díla, která jsou dodnes předmětem zájmu po celém světě.

Jako problematické se jeví zvážit, co je to “mimořádné úsilí”⁴². Stovky hodin, které sportovec stráví na cestách, na trénincích a ve stadionech, fyzická bolest, kterou podstupuje, jsou jistě mimořádným úsilím. Na druhé straně i jeho manželka vyvíjí mimořádné úsilí, když doma pečuje o děti a je odloučena od manžela.

Z uvedeného je zřejmé, že kritérium zásluhovosti nelze vykládat tak, že neobvykle vysoké příjmy dosažené v důsledku neobvyklého úspěchu a vynaložení mimořádného úsilí u jednoho z manželů znamenají automaticky nestejnost vypořádacího podílu. Každý případ je individuální a je jej třeba hodnotit z mnoha v úvahu přicházejících hledisek.⁴³

3.5.3 Další okolnosti ovlivňující výši podílů při vypořádání

Mimo výše uvedené okolnosti, které mohou mít vliv na vyslovení disparity podílů, existují ještě další případy, které disparitu opodstatňují.

Nejtypičtějším a také zákonem předvídaným důvodem jsou **potřeby nezletilých dětí**, které jsou svěřeny do výchovy jednomu z rodičů (bývalých manželů).

Při vypořádání se přihlédne především k potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společného jmění. Při určení míry přičinění je třeba vzít též zřetel k péči o děti a k obstarávání společné domácnosti.

Soudní praxe kritérium potřeb nezletilých dětí chápe ve většině případů tak, že jednotlivé konkrétní věci, které slouží potřebě dítěte jsou přikázány tomu z manželů, jež má dítě ve své výchově. Tato praxe s sebou nese hned několik problematických momentů. Ve svém důsledku tedy nastává situace, že tomu z manželů, který má dítě ve své výchově, je přikázána konkrétní

---

⁴² Ve smyslu judikátu 22 Cdo 2433/1999 ze dne 17.1.2001.

⁴³ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J., *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3.vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 300 s.

věc (např. dětský kočárek, dětská postýlka, ...), ale zároveň tento manžel je povinen vyplatit polovinu hodnoty věci druhému manželovi.

*Občanskoprávní úprava výslovně nestanoví, zda a jakým způsobem při stanovení výše podílů na vypořádávaném majetku zohlednit potřeby dětí svěřených do výchovy jednomu z manželů. V soudní praxi se tyto potřeby zohledňují spíše při stanovení toho, které konkrétní věci mají být přikázány manželu, který pečuje o děti, než při stanovení výše podílu.*⁴⁴

Dalším z problémů, který se k danému řešení potřeb nezletilých dětí váže, je situace, kdy konkrétní věc je ve výlučném vlastnickém právu dítěte. Toto je poměrně častý případ, kdy dítě si například z jeho výlučných prostředků, které získal darem od prarodičů, zakoupí jízdní kolo. K tomu je třeba dodat, že je nutné vždy zkoumat, zda takové věci nejsou majetkem dětí.⁴⁵

Lze shrnout, že judikatura dovolacího soudu stanovila, že *důvodem odklonu od principu rovnosti podílů (tzv. disparita podílů) může být i okolnost, že některému z bývalých manželů byly svěřeny do výchovy nezletilé děti účastníků.*⁴⁶

Stanovení výše vypořádacího podílu s ohledem na potřeby nezletilých dětí by tedy měla být v praxi věnována větší pozornost než doposud.⁴⁷

---

⁴⁴ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3272/2010 ze dne 14.12.2011

⁴⁵ KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 - 390

⁴⁶ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3272/2010 ze dne 14.12.2011

⁴⁷ DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J., *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3.vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 300 s.

4. Úprava parity a disparity podílů v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. účinný od 1.1. 2014 nepřináší v úpravě principu rovnosti podílů a případném použití disparity žádné změny oproti dosavadní právní úpravě. Pravidla pro vypořádání společného jmění nalezneme v § 736 a násl. Současný stěžejní paragraf §149 odst. 2 a 3, který zakotvuje pravidlo stejnosti podílů, ale zároveň umožňuje postupovat při vypořádání nerovně, je nahrazen § 742, který je obsahově stejný. Lze tedy předpokládat, že další vývoj parity a disparity bude navazovat na vývoj současný, taktéž dosavadní relevantní judikatura zůstane použitelná.

(1) Nedohodnou-li se manželé nebo bývalí manželé jinak nebo neuplatní-li se ustanovení § 741, použijí se pro vypořádání tato pravidla:

- a) podíly obou manželů na vypořádaném jmění jsou stejné,*
- b) každý z manželů nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek,*
- c) každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek,*
- d) přihlédne se k potřebám nezaopatřených dětí,*
- e) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o děti a o rodinnou domácnost,*
- f) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění.*

(2) Hodnota toho, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, stejně jako hodnota toho, co z výhradního majetku manžela bylo vynaloženo na společný majetek, se při vypořádání společného jmění započítává zvýšená nebo snižená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen.⁴⁸

---

⁴⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinný od 1.1.2014

5. Parita a disparita podílů v praxi

Z výše uvedeného lze dovodit, že situace, kdy manželé si z vlastní iniciativy v dohodě o vypořádání jejich majetkového společenství smluví, že jejich podíly budou z určitého důvodu rozdílné, v praxi nečiní větších problémů. Manželé sami subjektivně pociťují, že své majetkové společenství chtějí vypořádat jinak, než je uvedeno v zákoně, vedou je k tomu konkrétní soukromé důvody a díky jejich smluvní volnosti a autonomii vůle, kterou jako smluvní strany dohody mají, jim vyjma kritéria dobrých mravů nic nebrání, aby SJM vypořádali podle jejich domluvy, tedy i nerovně.

Naopak v současné době přibývá případů, kdy se jeden z manželů v řízení před soudem domáhá vypořádání SJM nerovně a navrhuje u soudu využití principu disparity podílů. Ač judikatuře již tyto případy nejsou neznámé, dovolací soud již mnohokrát vyslovil, že se lze odchýlit od zákonného východiska rovnosti podílů, pokud pro to existují opodstatněné důvody, soudy nižších stupňů se ve větší míře zdráhají disparitu připustit, když většinou konstatují, že použití principu disparity je pouze výjimečným opatřením. Dle mého názoru, a jak již bylo výše na judikatuře demonstrováno, aplikace disparity by skutečně výjimečným opatřením být měla, jedná se jistě o velký zásah do majetkové sféry manželů, na druhou stranu soudy by měly podle mého názoru vždy soudy samy zkoumat, zda v daném konkrétním případě neexistuje okolnost, která by disparitu opodstatňovala. Z výše uvedeného výkladu vyplývá, že soudy by mohly disparitu uplatit přímo ze své úřední činnosti, nepotřebují nutně návrh jednoho z účastníků, nicméně uplatnění principu disparity ex officio zůstává skutečně ojedinělým jevem.

Z mé zkušenosti navíc vyplývá, že i v případě, kdy je disparita navrhována jedním z účastníků a její aplikace by byla zjevně v souladu s obecným principem spravedlnosti (v našem případě spravedlivého vypořádání SJM), soudy nižších stupňů ve většině případů aplikaci disparity odmítají a leckdy toto odmítnutí ani řádně neopodstatní a to především proto, že nejsou zvyklé s disparitou pracovat. Stejný názor má i Mgr. Michal Králík Ph.D., předseda senátu Nejvyššího soudu, který tuto situaci komentoval výrokem “Soudy je třeba o možnosti využít disparitu za pomoci současné judikatury přesvědčit”.⁴⁹

---

⁴⁹ Tento výrok pronesl na školení České advokátní komory na téma Parita a disparita podílů při vypořádání SJM dne 6.12.2012

5.1 Demonstrace závěrů na konkrétním případě

Na konec své práce bych se chtěla pokusit demonstrovat závěry, ke kterým jsem došla, na konkrétním případě, se kterým jsem se setkala při své dosavadní právní praxi. Chtěla bych podotknout, že mým cílem rozhodně není zpochybňovat rozhodnutí soudů, která v této věci byla učiněna, ale spíše zmínit můj subjektivní pohled na celou kauzu a aplikovat na tento případ poznatky plynoucí z teoretické části práce.

Veškeré informace v této části práce jsou použity se souhlasem právní zástupkyně účastnice řízení, která byla klientkou zbavena v této věci mlčenlivosti.

Žalovaná Š.P. a žalobce D.P. uzavřeli manželství v roce 1996, v roce 1997 se účastníkům narodil společný syn. Žalobce se v roce 1999 ze společné domácnosti odstěhoval a od této doby se přestal podílet na výchově nezletilého, péči o něj i o společnou domácnost. V roce 1999 byl žalobce odsouzen k trestu odnětí svobody ve výměře 5 let za trestný čin krádeže, loupeže a porušování domovní svobody. Ve vězení strávil celkem tři roky, od roku 2000 do roku 2003. Za dobu, kterou strávil ve vězení, nepřispíval ani na výživu nezletilého syna. Rodina byla nucena nést vysoké náklady na jeho obhajobu, která značně přesahovala finanční možnosti rodiny, často museli s financováním vypomoci rodiče žalované. Žalovaná byla po dobu výkonu trestu žalobce závislá na finanční pomoci svých rodičů, když ze svého výdělku nebyla schopna plně zajistit prostředky na placení veškerých potřeb nezletilého dítěte, nájemného a služeb s nájemným spojených, včetně závazků odsouzeného manžela z jeho předchozího podnikání. Před nástupem do výkonu trestu se žalobce několik měsíců skrýval a ani po tuto dobu nijak nezajišťoval chod rodiny a společné domácnosti. Veškeré tyto závazky však nebyla žalovaná schopna splnit, dluhy, které tím v té době vznikly, žalovaná splácela ještě do nedávné doby.

Po svém propuštění na svobodu žalobce své závazky z předchozího podnikání nikdy neplnil a ponechal je k řešení žalované. Účastníci byli rozvedeni ke dni 26.7.2003. Žalobu o vypořádání SJM podal žalobce těsně před uplynutím zákonné lhůty k vypořádání a žalovaná tak nemohla již uplatnit k vypořádání SJM i výše uvedené závazky. Soud k nim již nemohl přihlídnout po zákonné tříleté lhůtě, když žalovaná sama žalobu o vypořádání SJM nepodala.

Celý případ je procesně poměrně složitý, v současné době probíhá v pořadí již druhé řízení o dovolání. Bylo rozhodnuto, že předmětem vypořádání společného jmění manželů je pohledávka ve výši 763.632,-- Kč vůči Městské části Praha 9, kdy od tohoto společného majetku je ještě odečteno to, co žalovaná vynaložila ze svého výlučného majetku na společný majetek, konečná částka k vypořádání tak činí 358.744,50 Kč. Posledním rozsudkem bylo žalované uloženo, aby na vyrovnání vzájemných podílů uhradila žalobci polovinu této sumy, tedy částku 179.372,25 Kč. Pohledávka vůči Městské části Praha 9 vznikla tak, že oba účastníci řízení získali za trvání manželství do společného nájmu bytové prostory, za jejichž rekonstrukci se Městská část Praha 9 zavázala vyplatit účastníkům jejich vynaložené náklady. Tato pohledávka vůči Městské části Praha 9 byla umořována tak, že na nájemném platili pouze měsíční částku 500,-- Kč namísto plné výše. Žalovaná vznesla návrh na uplatnění disparity podílů opakovaně, přičemž ani jednou se svým tvrzením neuspěla.

Z odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12.12.2012 č.j. 62 Co 422/2009, ve kterém se neztotožnil s návrhem žalované na aplikaci disparity cituji :

*“Odvolací soud se neztotožnil s návrhem žalované, aby vypořádání SJM bylo provedeno podle zásady disparity, jak žalovaná požadovala. Je pravdou, že žalobce **byl za trvání manželství ve výkonu trestu odnětí svobody**, k tomu však došlo až po skončené rekonstrukci. V řízení před soudem prvního stupně pak bylo prokázáno, že na rekonstrukci se podíleli oba účastníci. Nelze přehlédnout ani to, že žalovaná měla za trvání manželství rovněž nemalé dluhy. Skutečnost, že tyto dluhy měly podle jejího tvrzení fakticky představovat dluhy žalobce, které na ni převedl, je nerozhodná, neboť šlo o dluhy, které vznikly za trvání manželství. Je třeba uvést, že přiznání většího podílu při vypořádání SJM jednomu z manželů je výjimečným opatřením, které nelze bez dalšího odůvodnit pouze většími zásluhami na získání majetku, aniž by byl zohledněn také přínos druhého manžela při péči o rodinu a obstarání společné domácnosti. Z tohoto důvodu je rovněž bez významu to, že se žalobce nezajímá o nezletilé dítě a že platí pouze běžné výživné.”*

Z mého pohledu oba soudy, které se námitkou disparity žalované zabývaly, se s touto nedostatečně vypořádaly a to z následujících důvodů.

1. Existence negativní okolnosti v manželství, která se promítla do hospodaření se společným majetkem

Žalovaná mimo jiné namítala, že v době, kdy byl žalobce trestně stíhán, nesla rodina veškeré náklady obhajoby žalobce, které značně přesahovaly možnosti obvyklého hospodaření rodiny. Výdaje na obhajobu žalobce natolik přesahovaly možnosti manželů, že několikrát s financováním obhajoby vypomohli i rodiče žalované. Podle mého názoru to, že vůbec bylo třeba vynaložit vysokou částku za obhajobu žalobce, který byl odsouzen za velice společensky závažnou trestnou činnost, je jedním z důvodů, který by měl v souvislosti s dalšími, opodstatnit disparitu podílů. Odborná literatura se shoduje, že patologické jevy jako je například alkoholismus (a dle mého i páčání úmyslné trestné činnosti), *samy o sobě vzhledem k výše uvedenému nejsou důvodem k disparitě podílů, pokud se nepromítly do hospodaření se společným majetkem či do péče o rodinu.*⁵⁰ Situace, kdy je třeba vynaložit značnou částku na obhajobu manžela v trestním řízení, ve kterém je nakonec odsouzen za závažnou úmyslnou trestnou činnost, se bezpochyby negativně promítá do hospodaření se společným majetkem, když rodina mohla vynaložené finanční prostředky investovat mnohem účelněji. S touto námitkou žalované se ani jeden z dotčených soudů nevypořádal.

2. Výkon trestu odnětí svobody pro úmyslnou a typově závažnou trestnou činnost

Žalobce byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání 5 let za trestný čin loupeže, krádeže a porušování domovní svobody. Žalovaná po dobu výkonu trestu manžela sama pečovala o společnou domácnost a především o nezletilé dítě útlého věku (toho času 3 roky), když žalovaný neposkytoval žádné výživné a žalobkyně byla odkázána na pomoc svých rodičů, ať už to byla pomoc finanční nebo pomoc s výchovou nezletilého. Loupež je jednak majetkovým trestným činem, na druhou stranu ale také trestným činem proti lidské svobodě, je velice typově závažný, stejně tak jako trestný čin porušování domovní svobody. Okolnost, že žalovaný strávil podstatnou část manželství ve výkonu trestu odnětí svobody za úmyslnou trestnou činnost spolu s faktem, že do výkonu trestu nenastoupil dobrovolně a dlouhou dobu se skrýval, neposkytoval

---

⁵⁰ Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3637/2010 ze dne 5.3.2012

žádné výživné, nepečoval o společnou domácnost a především neprojevoval zájem o nezletilého syna, je podle mého mínění také okolností, kterou by soud měl minimálně velice dobře zvážit, což v tomto řízení neudělal dostatečně, když pouze stručně uvedl, že výkon trestu žalobce absolvoval až po rekonstrukci bytu, na které se podíleli oba účastníci společně. Není mým úmyslem zpochybňovat hodnocení důkazů soudem, i když z výsledku svědka vyplynulo, že právě díky páchání trestné činnosti se na předmětné rekonstrukci podílel žalobce pouze z počátku, když po svém odsouzení se již od roku 1999 skrýval na neznámém místě. Nicméně i kdyby se skutečně žalobce aktivně podílel na předmětné rekonstrukci, nemá z mého pohledu tato okolnost žádný vliv na případnou disparitu .

3. Kritérium potřeby nezletilého dítěte

Nezletilý syn byl svěřen do výchovy matky, jejíž výdělky jsou a byly poměrně nízké. Výživné bylo stanoveno částkou 3.000,-- Kč, která i ve spojení s výživným, které poskytuje matka, fakticky není a nebyla dostačující pro výživu syna, v současné době šestnáctiletého , který má jako každý jeho vrstevník mnoho potřeb, vydaje na jeho obživu, ošacení, školní pomůcky a koníčky jsou mnohem vyšší. I tato skutečnost by v souvislosti s výše uvedenými opodstatňovala disparitu podílů - navíc za situace, kdy po dlouhou dobu za trvání manželství žalobce neposkytoval vůbec žádné výživné. Žalovaná o nezletilého od jeho útlého věku byla nucena pečovat sama, bez jakékoli pomoci žalovaného.

4. Zatížení SJM dluhy

K úvahám o disparitě jistě mohlo přispět i to, že svým předchozím podnikáním žalobce ve svém důsledku způsobil zadlužení SJM, což je také samostatným důvodem disparity (viz. kapitola 3.5.1 Negativní okolnosti projevující se v manželství). Tuto okolnost nemohu ale rozebírat, když ji žalovaná před soudem v souvislosti s disparitou nenamítala, tudíž je ani neprokázala, navíc dluhy od žalovaného převzala a především tyto závazky, které za ní i manžela sama splnila již nemohla uplatnit právě po uplynutí zákonné lhůty. Tyto skutečnosti ale soudu byly dobře známy, když rozhodl, že tyto závazky v řízení již nelze uplatnit.

Bohužel rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, u kterého se v současné době projednává dovolání žalované, ve kterém znovu namítá disparitu podílů, bude k dispozici až po odevzdání mé práce.

6. Závěr

Cílem mé práce bylo co nejdříve analyzovat problematiku parity a disparity podílů při vypořádání společného jmění manželů především s ohledem na základní charakteristiku manželského majetkového společenství, normativní východiska rovnosti a nerovnosti podílů, relevantní judikaturu, která má v mnou zkoumaném tématu zvlášť důležitý význam, včetně praktické aplikace závěrů na konkrétní reálný případ. Cíl, který jsem si v úvodu své práce vytyčila, jsem splnila.

Zákonný princip rovnosti a s ní související nerovnosti podílů při vypořádání majetkového společenství manželů je v současné době velice aktuálním tématem. Nejvyšší soud České republiky konstantně již delší dobu judikuje, že zákonné východisko rovnosti podílů není absolutní a za určitých okolností, je v souladu s principem spravedlnosti, aby podíly manželů byly při vypořádání jejich majetku nerovné. Těmito relevantními okolnostmi jsou především určité negativní okolnosti, které se v manželství mohou objevit nebo naopak okolnosti, které na manželství působí zvlášť pozitivně, typicky situace, kdy jeden z manželů vynaložil mimořádné úsilí a má mimořádné zásluhy na získání společného majetku. I přes tuto poměrně ustálenou judikaturu dovolacího soudu dochází často k situaci, že soudy nižších stupňů se ve větší míře zdráhají aplikaci disparity připustit i tam, kde by se toto využití jevilo jako obecně spravedlivé. Ačkoli si činnosti české justice velice vážím, a to zvláště poté, co jsem osobně absolvovala dvousemestrální stáž na civilním i trestním oddělení Obvodního soudu pro Prahu 6, musím konstatovat, že dle mého názoru se soudy nižších instancí k mnou zkoumané problematice staví spíše konzervativně a bude trvat ještě řadu let, než si možnost aplikace disparity plně osvojí.

Moje práce jistě nezmapovala souvislosti zákonného východiska rovnosti podílů při vypořádání společného jmění manželů vyčerpávajícím způsobem, a to především kvůli stanovené obsahové limitaci studentské vědecké a odborné činnosti. Do budoucna bych práci ještě ráda rozšířila o komparaci právní úpravy daného tématu s ostatními evropskými státy a o výklad vztahující se k problematice tzv. vnosů a zápočtů.

7. Seznam použité literatury a zdrojů

Knižní zdroje

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 459 s.

DVOŘÁK, J., SPÁČIL, J., *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře.* 3.vydání Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 300 s.

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. §1 až 459. Komentář* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. 1236 s.

DVOŘÁK, J. *Majetkové společenství manželů.* Praha: ASPI Publishing, 2004. 275 s.

FRANCOVÁ, M., DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství.* Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 256 s.

ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář.* 1. svazek §1 - 487. Praha: Linde Praha a.s., 2008. 1391 s.

SVEJKOVSKÝ, J. a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání nové a současné úpravy občanského práva.* Praha: C. H. Beck, 2012. 792 s.

FIALA, J.; KINDL, M. a kol. *Občanské právo hmotné.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 718 s.

HOLUB, M., POKORNÝ M., BIČOVSKÝ, J. *Občan a vlastnictví v českém právním řádu.* Praha: Linde Praha a.s., 2002. 336 s.

Meritum Občanské právo. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 1000 s.

KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). *Soudní rozhledy*, 2012, roč. 18, č. 11 – 12, s. 383 – 390

Judikatura

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3637/2010 ze dne 5.3.2012

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3272/2010 ze dne 14.12.2011

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 2433/1999 ze dne 17.1.2001

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 2433/1999 ze dne 17.1.2001

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 1137/2012 Sb. ze dne 27.6.2012

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3110/2010 ze dne 22.8.2011

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 14/2006 ze dne 3.10.2006

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3637/2010 ze dne 5.3.2012

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 2914/99 ze dne 25.10.2001

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3637/2010 ze dne 5.3.2012

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 3174/2007 ze dne 4.8.2008

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 1283/2003 ze dne 9.9.2003

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 726/99 ze dne 31.7.2000

Rozsudek NS ČR 20 Cdo 211/2002 ze dne 28.11.2002

Rozsudek NS ČR 22 Cdo 141/2009 ze dne 3.5.2009

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů